

CONCURSUL ȘCOLAR NAȚIONAL DE COMPETENȚĂ ȘI PERFORMANȚĂ COMPER
EDIȚIA 2022-2023 / ETAPA I – 13 ianuarie 2023
COMPER – LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
CLASA a VIII-a

Numele:
Prenumele:.....
Școala:..... / **Clasa:**
Codul C.I.C. (codul de identificare Comper) al elevului:.....
Codul C.I.C. (codul de identificare Comper) al profesorului mentor:.....

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- Timpul efectiv de lucru este de 90 de minute.

Citește cu atenție textele care urmează, apoi bifează în grilă răspunsurile corecte la întrebările propuse.

A. *Ansamblul de mori din Eftimie Murgu (sau Complexul molinologic* de la Rudăria) este un ansamblu de monumente istorice aflat pe teritoriul satului Eftimie Murgu, comuna Eftimie Murgu, fosta localitate Rudăria, așezată pe malul pârâului Rudăria, un afluent al Nerei. Este cel mai mare complex molinologic din sud-estul Europei.*

Pe Valea Rudăriei, în anul 1722 au existat opt mori, iar din 1874 până în 1910 au existat 51 de mori. Inundațiile din acea primăvară au luat 28 dintre ele. Localnicii le-au refăcut pe unele, iar pe altele le-au abandonat. Toate morile au fost protejate de câte o stâncă masivă și sunt funcționale. La una, pentru a redirecționa apa, oamenii au săpat cu dalta și ciocanul un tunel prin munte, înalt de doi metri, lat de un metru și jumătate și lung de aproape 30 de metri. La început, roțile morilor au fost din lemn, apoi, în anii 1980, din metal. Practic, acestea sunt acționate de forța apei. Lagărul care susține mișcarea de rotație este din cremene albă. În 24 de ore, o moară a măcinat o cantitate de 130 de kilograme de făină. [...]

Ansamblul este alcătuit din 22 de mori de apă cu roată orizontală, construcții din lemn de dimensiuni reduse, utilizate pentru necesitățile de măcinare de cereale ale comunității.

Și astăzi „rândașii” (de la „rând”) folosesc și întrețin în sistem asociativ morile de apă. O moară aparținea mai multor familii, care aveau pe rând dreptul să o folosească. O zi pe lună moara era oprită pentru întreținere, operațiune la care toți rândașii erau obligați să ia parte. În condițiile actuale comunitatea locală nu mai are nevoie de întreaga putere de măcinare a morilor și se încearcă adaptarea obiceiului descris pentru a folosi mai puține mori odată (folosirea morilor prin rotație).

(Ansamblul de mori din Eftimie Murgu, fragment de text preluat de pe site-ul <https://ro.wikipedia.org>)

* molinologic: referitor la moară (din fr. moulin: moară)

B. *Știu toate poveștile pe care i le spune Maiei moșul Vasile, când șed amândoi la umbră pe băncuța din curte, de le cântă brotăcelul pitulat printre frunzele de vișă de deasupra. Colea, lângă fântână, se află și o mescioară de gorun, meșterită de bătrân, căci din martie și până la cea dintâi ninsoare obișnuiește să mănânce micul dejun afară, cam același de fiecare dată: lapte dulce cu mămăligă rece, omletă cu cârnați de casă și castraveți murați, plăcintă cu brânză ori cu mere, coaptă de buna Mioara.*

Măine Maia împlinește zece ani – o veșnicie, dacă socoți nișel – și, ca orice puștoaică, își pune și ea câteva dorințe, cam câte ar încăpea pe degetele de la o mână. [...]

Părinții îi sunt plecați prin străinătăți, cum se exprimă buna, și Maia locuiește cu mătușa Sofia la oraș, la Deva. Dar vacanțele și le petrece aici, la Tisa, în sătucul dintre Mureș și niște dealuri împădurite și înalte, semănând de departe cu spinarea unor balauri. E cătunul unde s-a născut și mama ei și în care mai trăiesc doar câțiva bătrâni, unde cerbii boncâne în zori prin poienile codrului, iar căprioarele și mistreții coboară până în livezi; aici e țara merilor și a gutuilor, un colț de rai unde poveștile sunt încă vii și, mai ales, adevărate...

Una dintre preferatele ei este cea a morii vechi și părăsite de pe luncă, de pe cracul mort al Mureșului, cum îl numește bunicul, o alcătuire întunecată și înfricoșătoare pe care Maia n-a văzut-o încă de-aproape. Moșul spune că a fost construită în urmă cu un veac de doi momârlani*, tată și fiu, pogorâți* de prin munți, la poalele Retezatului, pe malul unui râu de mori, care azi se numește Râul Mare. [...]

După ce morarul a pierit pe front, în ceea ce moșul numește primul mare război, oamenii din zonă, înrăiți, au încercat să dea foc morii, vrând să-l alunge pe Marcu, fiul lui, spunând că-i neam de păgân înrudit cu salamandrele* – pentru că nu se temea de foc și nici de apă – și, mai ales, pentru că îl văzuseră în nopțile de vară în compania sălbăticilor; e drept că adăpostise la moară câteva animale cărora le salvase viața, vindecându-le rănile. Dar, orice ar fi făcut sătenii, Marcu refuza să părăsească moara. Apoi, într-o primăvară, când zăpezile s-au topit subit în munți și apele au ieșit din matcă, moara a fost luată de apele umflate, plutind în jos, aidoma unei corăbii, pe Strei și, apoi, pe Mureș. După paisprezece zile, puhoaietele împlânzindu-se și dând să se retragă, au așezat moara pe o insulă, cu tânărul morar și cu animalele refugiate înăuntru cu tot, exact în dreptul Tisei, unde a fost reparată și unde a mai măcinat aproape trei decenii, până când, după o altă viitură, la care apa ajunsese până la podurile caselor, Mureșul și-a schimbat cursul...

— Păi asta e moara poveștilor adevărate! exclamă uluită Maia, că tare-mi doresc s-ajung și eu acolo, moșule...

Însă știa că ruinele morii erau departe de casă, iar vechiul drumeag ce ducea într-acolo, neumblat și sălbătic. [...] În plus, buna Mioara s-ar fi împotrivit categoric:

— E un loc blestemat și încă bântuit pe deasupra, decretase ea, las' că te duce taică-tu dacă o vrea, când or veni și ei din Irlanda aia friguroasă... [...]

Desigur, Maia e o adevărată figură: întruna pune întrebări când ascultă o poveste, dar asta pentru că e isteță și vrea să știe totul.

(Ladislau Daradici, *Până când o să apară graurii...*)

* momârlan: om necioplit, bădăran;

* pogorâți: coborâți;

* salamandră: batracian asemănător cu șopârla, cu picioare scurte și cu pielea neagră pătată cu galben, care secretă o substanță iritantă, cu rol protector.

C. În locul unde râul Floss își lărgeste albia și apele lui aleargă printre malurile verzi către mare și către fluxul mângâietor care-i gonește în întâmpinare, o câmpie largă îi aține calea, cuprinzându-l într-o caldă îmbrățișare. [...]

În apropierea orașului cu acoperișuri roșii, pârâul Ripple își varsă apele zglobii în albia râului Floss. Cât de încântător e acest pârâu cu undele lui întunecate și nestatornice! Când rătăcesc pe mal și ascult susurul monoton al apei, ca glasul unei ființe duioase ce nu te poate auzi, râul pare o făptură vie, un tovarăș. Îmi amintesc de sălcii mari, plângătoare... Îmi amintesc podul de piatră.

Aici se află moara Dorlcote. Cu toate că norii atârnă amenințători și după-amiaza e pe sfârșite, vreau să zăbovesc câteva clipe aici, pe pod, și s-o privesc. E plăcut s-o privești, chiar și la sfârșit de februarie, în acest anotimp desfrunzit: poate că vremea rece și umedă adaugă și mai mult farmec casei primitoare și îngrijite, de o vârstă cu ulmii și castanii care o adăpostesc de vântul din miazănoapte. Apele umflate ale râului ajung până la dumbrava de sălcii, înecând pe jumătate fâșia de iarbă care înconjoară ograda din fața casei. Stau și mă uit la șuvoiul de apă, la iarba proaspătă,

la pulberea delicată de un verde-argintiu care îndulcește contururile trunchiurilor groase și ale ramurilor ce sclipesc pe sub crenguțele purpurii, golașe, și simt cât mi-e de dragă apa; invidiez rațele albe care se vâra cu capul la fund, printre sălcii, fără să se sinchisească că par atât de caraghioase pentru lumea mai uscată de deasupra lor.

Vuietul apei și duduitul morii îți dau o senzație de visătoare vătuire a auzului, care face priveliștea să pară și mai calmă; e ca o perdea de sunete care te desparte de lumea dinafară. Apoi, deodată, se aude huruitul căruței mari, cu coviltir, care se întoarce acasă, încărcată cu saci de grâne. [...]

Acum pot să-mi întorc din nou privirile către moară și să mă uit la roata care se mișcă neîncetat, improșcând diamante de apă. Fetița privește și ea. Stă nemișcată pe malul apei de când m-am oprit pe pod. Iar lângă ea, o potaie albă cu o ureche cafenie țopăie și latră de parcă s-ar tot certa cu roata morii, fără să ajungă la niciun rezultat; poate că-i geloasă pentru că fetița cu bonetă de biber, în loc să se joace cu ea, urmărește absorbită mișcarea roții. Dar cred că e timpul ca fetița să intre în casă unde o așteaptă un foc bun. Lumina roșie a asfințitului își mistuie lucirea sub cenușiul din ce în ce mai adânc al cerului. Ar fi timpul să-mi urnesc și eu brațele de pe piatra rece a podului și să plec...

(George Eliot, *Moara de pe Floss*)

STANDARD

- 1. După cum reiese din textul A, ansamblul de mori „Eftimie Murgu” este situat pe:**
 - a. Nera;
 - b. Valea Rudăriei;
 - c. Tisa;
 - d. Mureș.

- 2. Numărul morilor luate de inundațiile din 1910, așa cum reiese din textul A, este:**
 - a. 8;
 - b. 22;
 - c. 28;
 - d. 51.

- 3. Râul de mori din textul B este:**
 - a. Tisa;
 - b. Mureș;
 - c. Strei;
 - d. Râul Mare.

- 4. În textul C, personajul narator care privește moara Dorlcote se află:**
 - a. pe malul râului Floss;
 - b. în albia pârâului Ripple;
 - c. pe pod;
 - d. în mijlocul câmpiei.

- 5. Cuvântul *au săpat* (La una, pentru a redirecționa apa, oamenii au săpat cu dalta și ciocanul un tunel prin munte, înalt de doi metri, lat de un metru și jumătate și lung de aproape 30 de metri.) are, în textul A, sensul:**
 - a. a măcina;
 - b. a fărâmița;
 - c. a unelti;
 - d. a scobi.

- 6. Se dau următoarele cuvinte: (1) a abandona; (2) a evacua; (3) a înceta; (4) a neglija. Care dintre acestea sunt sinonime potrivite pentru cuvântul subliniat în următoarea secvență din textul B: *Dar, orice ar fi făcut sătenii, Marcu refuza să părăsească moara.*?**
- 1 și 3;
 - 2 și 4;
 - 2 și 3;
 - 1.
- 7. Numărul cuvintelor formate prin conversiune în secvența: *Una dintre preferatele ei este cea a morii vechi și părăsite de pe luncă, de pe cracul mort al Mureșului, cum îl numește bunicul... este:***
- unu;
 - doi;
 - trei;
 - patru.
- 8. Cuvintele subliniate în secvența: *Colea, lângă fântână, se află și o mescioară* (1) *de gorun, meșterită* (2) *de bătrân, căci din martie și până la cea dintâi ninsoare obișnuiește să mănânce micul dejun afară, cam același de fiecare* (3) *dată... s-au format prin:***
- derivare (1); conversiune (2); compunere prin coordonare/alăturare/parataxă (3);
 - derivare (1); conversiune (2); compunere prin subordonare (3);
 - derivare (1); derivare (2); compunere prin coordonare/alăturare/parataxă (3);
 - derivare (1); derivare (2); compunere prin subordonare (3).
- 9. Construcția pasivă din secvența: *Moșul spune că a fost construită în urmă cu un veac de doi momârlani... este transformată în construcție activă în varianta de răspuns:***
- Moșului i-a fost spus că a fost construită în urmă cu un veac de doi momârlani.
 - Moșului i s-a spus că a fost construită în urmă cu un veac de doi momârlani.
 - Moșul spune că doi momârlani au construit-o în urmă cu un veac.
 - Moșul spune că este construită în urmă cu un veac de doi momârlani.
- 10. În secvența: *După paisprezece zile, puhoaietele îmblânzindu-se și dând să se retragă, au așezat moara pe o insulă, cu tânărul morar și cu animalele refugiate înăuntru cu tot, exact în dreptul Tisei, unde a fost reparată și unde a mai măcinat aproape trei decenii, până când, după o altă viitură, la care apa ajunsese până la podurile caselor, Mureșul și-a schimbat cursul... există:***
- șase predicate verbale;
 - un predicat nominal și cinci predicate verbale;
 - două predicate nominale și patru predicate verbale;
 - trei predicate nominale și trei predicate verbale.
- 11. Apare o construcție reflexivă în varianta de răspuns:**
- Aici se află moara Dorlcote.*
 - Vuietul apei și duduțul morii îți dau o senzație de visătoare vătuire a auzului...;*
 - E plăcut s-o privești, chiar și la sfârșit de februarie, în acest anotimp desfrunzit...;*
 - e ca o perdea de sunete care te desparte de lumea dinafară.*

12. Prima propoziție din textul B este:

- a. principală, dezvoltată, asertivă, cu subiect exprimat;
- b. principală, dezvoltată, asertivă, cu subiect inclus;
- c. principală, simplă, asertivă, cu subiect subînțeles;
- d. principală, simplă, asertivă, cu subiect inclus.

13. Apare o construcție incidentă în varianta de răspuns:

- a. *Iar lângă ea, o potaie albă cu o ureche cafenie țopăie...*;
- b. *Desigur, Maia e o adevărată figură...*;
- c. *În 24 de ore, o moară a măcinat o cantitate de 130 de kilograme de făină.*
- d. *Colea, lângă fântână, se află și o mescioară de gorun...*

14. Pronumele relativ din secvența: *e drept că adăpostise la moară câteva animale cărora le salvase viața, vindecându-le rănilor.* are funcția sintactică și cazul:

- a. complement indirect, dativ;
- b. subiect, nominativ;
- c. atribut pronominal, genitiv;
- d. complement prepozițional, acuzativ.

15. Apare tiparul textual explicativ:

- a. numai în textul A;
- b. numai în textul B;
- c. numai în textul C;
- d. în textele A și B.

16. Tiparul textual descriptiv predominant:

- a. în textul A;
- b. în textul B;
- c. în textul C;
- d. în textele A și C.

EXCELENȚĂ

17. Stările trăite de Maia, personajul din textul B, și de personajul narator din textul C sunt de:

- a. curiozitate (Maia); încântare (personajul narator);
- b. melancolie (atât Maia, cât și personajul narator);
- c. entuziasm (Maia), neplăcere (personajul narator);
- d. tristețe (Maia), încântare (personajul narator).

18. Următoarea afirmație este corectă:

- a. Personajele din textele B și C sunt caracterizate atât direct, cât și indirect.
- b. Maia, personajul din textul B, este caracterizată atât direct, cât și indirect.
- c. Personajul narator din textul C se autocaracterizează.
- d. Moș Vasile, personajul din textul B, este caracterizat direct.

Itemii 1-16 se notează cu câte 5 puncte fiecare; itemii 17-18 se notează cu câte 10 puncte fiecare.
Total: 100 de puncte.